

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

ש"פ במדבר
"יום המיוחס"
נצח שבמלכות
גליון לה (שצב)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה. עש"ק במדבר, "נצח שבמלכות" התשמ"ז.

תוכן העובלים

אגרות קודש

- הערות טכניות באג"ק ח"ב כ"ק אדמו"ר שליט"א.....ד.
- מכתב כ"ק אדמו"ר מזהריל"צ שנסמנו בח"ב.....ה.
- ערך לאלתר לחשובה לאלתר לגאולה.....ו.

לקוטי שיחות

- כניסת בנ"י לארץ דוקא כששלם עון האמורי.....ז.
- עבד הנמכר לנכרי.....ז.

שיחות

- הקידוש ה' במיתת בני אהרן.....ח.
- איסורא דדם הוא איסור אכילה.....ח.
- שיעור דשאר משקין אי ברביעית או בכזית.....ט.
- "ונקדשתל", ע"י מס"נ בפו"מ.....יא.
- בענין הנ"ל.....יב.
- עשה לך רב.....יב.
- גלות בעון שמיטה.....יג.

פשוטו של מקרא

- בריש הפרשה.....יד.
- בריש הפרשה.....טו.
- בריש הפרשה.....טו.
- א, ב.....טז.
- שם.....טז.
- א, יח.....יז.
- א, ג.....יז.
- א, נא.....יח.
- ב, ב.....יט.
- ב, ג.....יט.
- ב, ט.....כ.
- ב, יז.....כ.

א, ג א.כ
 ז, ג א.כא
 ל, ג א.כא
 טז, ג א.כב
 שם א.כד
 ג, כה א.כד
 ג, כט א.כה
 ג, מ א.כו
 ג, נ א.כז
 ד, ד א.כז
 ד, ז א.כח
 ד, ט א.כט
 ד, יד א.כט
 רשימת בלאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפש"מ דפר' נשא... לא

פרקי אבות

בכמה דברים "קנה כתר שם טוב".....לה.

מודעה חשובה

הקובץ הבא יצא לאור בעזה"י לקראת חה"ש ובבקשה מכל
 מי שיש בידו הערות המתאימות לאחד המדורים מתבקש למוסרה
 עד ליום א' בערב.

הקובץ שלאח"ז יצא בעזה"י לקראת ש"ק פרשת נשא.
 הערות למדור פש"מ יתקבלו עד ליום ב' בערב.

בברכת דידן נצח
 המערכת

אגרות קודש

א. להלן מספר הערות - מהם דרך השערה לבד - בספר אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ב' שזכינו זה עתה ש"ל.

(א) אגרת קעט (ע' כה) "הערות וכו' על התניא" ובשוה"ג, ההשערה מיותרת, ולפלא שלא ראה סוף אגרת רסב.

(ב) אגרת קפח (ע' לח) אות ג "ובפרט אם - כנ"ל זהו הגהת אדמו"ר הזקן" ויל"ע מה הראשי תיבות של "כנ"ל" כי לכאורה באות א לא נמצא בזה. ואולי זה היה במהדו"ק של אות א' ובמהדו"ב (הנדפס בקובץ ליובאוויטש) לא נדפס. ואולי הר"ת: כן נראה לי.

(ג) אגרת קפט "מר אלכנסדר כהן" ובשוה"ג: נקרא גם אלחנן (קאווען). כנראה פשוט שא' (אלחנן כהן) שם עברי והשני (אלכנסדר קאווען) באנגלית.

(ד) אגרת רצ "אמר הכתוב וכו'" עד"ז בח"א אגרת נב ועוד.

(ה) אגרת רח ס"ט "בתחלת ההגה"ה: ספר שו"ת בין רב ותלמידו בדת ישראל ומנהגיו אנגלית, קצור שו"ע בשביל הנוער באנגלית" ולא ציין המהדיר אם נדפסו ספרים אלו, ויש לחפש וכו'.

(ו) אגרת רכג צ"ה, ויל"ל עפמשה... " נמצא בלשונו גם באגרת ריד ד"ה ובודאי.

(ז) אגרת רלב אות ג' "ואולי יהיו ג"כ איזה הוספות" הכוונה כבאגרת רלו אות ד רציתי להוסיף בכל הנ"ל הערות והוספות.

(ח) אגרת רמד "ביאור מק"א בס' התניא" מה ר"ת "מק"א"?

(ט) אגרת רנג "מוסג"פ מאמר החמישיל" אולי הכוונה למאמר הה' מהמשך תש"ז (ספר המאמרים תש"ז ע' 153).

(י) ע' קפא סוף אות א "בס' המאמרים י"ל בקל"ל יל"ע למה הכוונה.

(יא) ע' קצז אות ז "במכ"ע במישור" לא מופיע במפתח בערך עתונים. ונזכר גם בע' ריג.

(יב) אגרת רסח ד"ה ע"ד "שלקח ע"ע למסור מס" "אותו של הע מסופקני" (ההדגשות שלי) - ויל"ע מה הכוונה. ולהעיר שכ"ה בצילום גוכתל"ק בראש הספר. ואולי מדובר על סכומים של כסף (40, 75).

ע' שטז (אגרת שדמ) "ז.ג. ה' אלכסנדר שלי" ובשוה"ג פוענח: זייער געעהרטער [הערה] (וכבאגרת קצ"ח) ולהעיר שזה מופיע גם לעיל ע' רז, רפח, ולא פוענח שם.

(טו) ע' שסב "הרר"א משתולים [אורי בן - שחר] והר"נ גורארי" הם לא מופיעים במפתח אנשים.

(טז) לאגרת תה יש להעיר שכבר נדפס: א. בלקו"ש חל"א ע' 319-320. ב. בלקו"ש חל"ג ע' 5-164. ג. בלקו"ש חט"ו ע' 475. ד. ?

ולהעיר משינוי התאריך בלקו"ש חט"ו "ממכתב מנ"א תשי"ד".

*

ב. בין המכתבים יש ונזכרו או נעתקו קטעי אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהר"ל"צ, ולא בכולם צויין בשוה"ג על מקומו בסדרת אגרות קודש שלו, ויש לציין:

(1) ע' קיד הערה 4 "ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א כ"ח תמוז תרצד" לא הגיע לדינו.

(2) ע' רכה בשוה"ג "ח"י אדר תש"א שלח כ"ק אדמו"ר שליט"א מכתב... נזכר במפתח כ"ק אד"ש (אג"ק אדמו"ר מוהר"ל"צ ח"ה שוה"ג לאגרת א' שפב) ולא נדפס.

(3) ע' רח "הטלגרם של כ"ק מו"ח אד"ש לחג הגאולה" לא נדפס. וראה אגרת ג' פ (אג"ק ח"ט).

4) ע' רסט "מכ" ל"ז טבת צ"ט" נדפס באג"ק ח"ד אגרת א' פו.

5) ע' שמח, מוסג"פ . . מכ' כלל" כנראה אגרת ג' רלד שבאג"ק ח"ט.

*

ג. כבר העיר במבוא לאג"ק ח"א (ע' 15) "כמעט כל האגרות שבכרך שלפנינו [ח"א] נחתמות על ידו "בברכת לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" וזהו גם תוכן הנושא שברבות מאגרות אלו".

אמנם אין אנו יודעים עד לאיזה שנה היה כ"ק אד"ש נוהג לחתום כן את מכתביו.

וזה מתגלה לנו בח"ב שלפנינו, שעוד רוב המכתבים של תש"ו (= עד אגרת רמט) נחתמים בברכה זו.

וגם קצת בחורף תש"ז [אגרות רנח, רנט, רסד-רסו (א' דר"ח אדר)].

ושוב זה מופיע במכתבים של חודש מנחם אב שנה ההוא (אגרות רעח - רפו, וראה אגרת ע' רה).

ובתש"ח כבר לא מופיע. רק באגרת א' (אגרת שצ - א' אלול). וראה אגרת שמט (יב ניסן).

ולהעיר שבמפתח הענינים לאג"ק חלקים א' וב' אין ערך "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה".

בנוגע לכ"ק אדמו"ר מהר"ל"צ רואים באג"ק שרק במקומות מת-מספר חתם כן (ביניהם באגרת א' תתצ באג"ק ח"ז) לכ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד עריכת "היום יום". אמנם גם אלו לא צויינו במפתח הענינים שם.

הת' נחום פרלשטיין

- תות"ל 770 -

לקוטי שיחות

ד. בליקוט תזו"מ שנה זו מפרש הפסוק בפרשת לך לך (טו, טז) "ודור רביעי ישובו הנה כל לא שלם עון האמורי עד הנה שמה שכתוב דוקא אמורי אף שלש עשר אומות מפני שבאותו הזמן נשלם רק עון האמורי ולא דשאר האומות ורק הוא נשתלח באותו זמן מארצו.

ובהערה 37 שם דאף שישובו הנה זה כולל כניסת ישראל לכללות הארץ ולא רק בחלק האמורים אבל בנוגע שילוח האומות מן הארץ (להיות משתלח מארצו כדפירש"י) נשלם רק עון האמורי.

ולכאורה דרוש ביאור אם יכולים ליכנס לארץ אפי' אם אין שילוח האומות וכמו שאומרים בנוגע לכל האומות דאף שהם לא משתלחים מארצם הרי ישראל נכנסים שם וכמו שמביא בהערה שישובו הנה היינו בכללות בארץ א"כ למה צריך הכתוב לתלות חזרתם לארץ (ישובו הנה) בשלם עון האמוריים והרי יכולים ליכנס לארץ לפני דור רביעי אף שעדיין לא שלם עון האמורי. והדור הרביעי ישתלחו הם מארצם וכמו שמצינו בנוגע לכל ארץ ישראל.

הת' אברהם שמואל זאיאנץ

- תות"ל 885 -

ה. במ"ש בלקו"ש פ' בהר (סי' ה') וז"ל: והנה הטעם שציוותה תורה "אחרי נמכר גאולה תהי' לו" (שצריכים להשתדל בגאולת העבד הנמכר לנכרי) מובן בפשטות, וכמ"ש רש"י "גאולה תהי' לו, מיד אל תניחנהו שיסמע", ומהי הוספת הטעם "כי לי בני" עבדים גו"י? עכ"ל.

לכאורה הרי זה בא לבאר דלכאורה אין אפשר לכוף האדון לפדותו, כיון שהוא קנהו והוא עבדו וכו', ולזה מבאר דכיון דלי בני" עבדים, לכן חלה המכירה שלו מלכתחילה באופן שהי' אפשר לפדותו בע"כ של האדון, אבל אכתי י"ל דכל זמן שהוא ברשות האדון הי' עבד גמור? ויל"ע.

ש ל ח ת

ו. ב) במה שנתבאר בשיחת ש"פ אמור (וכן בשיחת ש"פ בהו"ב מכה"ח סיון) דבפשוטו של מקרא הענין ד"קידוש ה"י מתקלים לא ע"י הריגתו של היהודי ח"ו, אלא אדרבה ע"י שעושין לו נס, דע"י נתקדש שמו ית'. ומה שמצינו הענין ד"בקרובי אקדש" בנוגע למיתת נדב ואביהוא, שאני התם שהי' ענין של קרבן במשכן, משא"כ כאשר גוי הורג יהודי ר"ל, על דביקותו בה' הנה שם הקידוש ה' הוא רק ע"י שנעשה לו נס. (הנחה בלה"ק סכ"ט).

לכאורה יל"ע מרש"י (במדבר כ, יג) בענין מי מריבה וז"ל: ויקדש בם, שמתו משה ואהרן על ידם, כשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות, וכן הוא אומר נורא אלקים ממקדשין, וכן הוא אומר בקרובי אקדש. עכ"ל. ועד"ז כתב בפ' שמיני (י, ג) דע"י שהקב"ה עושה דין בצדיקים מתירא ומתעלה ומתקלס, כ"ש ברשעים וכו', ועד"ז כתב רש"י בתהילים (סח, לו). הרי לכאו' משמע מזה דהקידוש ה' הוא מצד הדין שנעשה להם, ולא מצד שהוא ענין של קרבן במשכן, דהרי במשה ואהרן לא הי' זה במשכן?

*

ז. ג) במה שנתבאר בהתוועדות הנ"ל במ"ש הרמב"ם (הל' מאכא"ס פ"ו ה"א) ד"האוכל כזית מן הדם במזיד חייב כרב וכו', שנתבאר בזה דאעפ"י שכל המשקים שיעורם ברביעית מ"מ שיעורא דדם הוא בכזית, כיון דאפקיה רחמנא איסורא דדם בלשון "אכילה", ושיעור אכילה הוא בכזית, דמ"מ אכתי צריך ביאור דלמה נשתנה דם משאר משקים דאפקיה רחמנא בלשון אכילה? ונתבאר בזה משום דענינו של דם הוא אכילה, שהמאכל נהפך לדם, ואכל ולא שתי אכילתו דם וכו' (הנחה בלה"ק סל"ז).

אולי אפשר לבאר בזה עפ"י מ"ש הגר"ח (מובא בחידושי הגר"ז נזיר לד, ב) דשיעורי כזית ורביעית אינו תלוי במשקה ואוכל, אלא באיסור אכילה ושתי', וכל היכא דכתב לשון אכילה ה"ז איסור אכילה אף במשקה, ולכן אף דדם הוא משקה, מ"מ כיון שנאמר בזה לשון אכילה, נמצא דאיסורו

הוא איסור אכילה. ועפ"ז ביאר ג"כ הא דכתב הרמב"ם (שם פל"ד ה"ט) דמי ששתה מן הדם מעט מעט אם שתה מתחילה עד סוף כדי שתיית רביעית מצטרפין עי"ש, ולכאורה כיון דשיעורו בכזית למה אין שיעור דשהייה כזית בכדי אכילת פרס כמו שהוא לענין אכילה? וביאר דדין צירוף תלוי במעשה האכילה או השתייה, וכיון דבפועל יש כאן מעשה שתייה כיון שהוא משקה לכן שיעורו ברביעית, היינו דשיעור שהייה תלוי בדרך אכילה ובדרך שתייה, לכן אף דשיעור האיסור תלוי בשם האיסור דהיינו אכילה, מ"מ דרך אכילה נקבע לפני הנהגת האדם בפועל עי"ש.

ועפ"ז מה שנת' בהשיחה, דלכאורה צ"ב מה בכך דדם קשור עם אכילה אבל סו"ס ה"ז משקה ויש כאן שתי' וצ"ל ברביעית, ואפ"ל כנ"ל דשיעור כזית אינו תלוי במשקה ואוכל, אלא בשם האיסור אם אכילה או שתייה, וכיון דדם קשור עם אכילה, הטילה כאן התורה האיסור דאכילה, ובמילא שיעורו בכזית.

*

ח. ד) במה שנתבאר שכל המשקים שיעורם ברביעית חוץ מדם משום דאפקיה רחמנא בלשון אכילה, יש להעיר קצת מהשקו"ט בענין זה, הנה המנ"ח (מצוה קמ"ח) האריך להביא סתירות בענין זה בשיטת הרמב"ם, דבהל' ברכות (פ"ג הי"ב) משמע דשיעור אוכלין בכזית ומשקין ברביעית, וברפ"ט מהל' מאכא"ס לענין בשר בחלב משמע דגם שתיית חלב שיעורו בכזית, ושם לענין סתם יינם כתב דשיעורו ברביעית (סי"א הי"ג), ושם בפט"ו הי"ד לענין ערלה וכלאי הכרם כתב דשיעור שתייה הוא ברביעית, ובהל' נזירות (פ"ה הי"ג) כתב דשיעור שתיית יין לנזיר הוא ברביעית, ובהל' תרומות פ"י הי"ב לענין זר ששותה תרומה כתב דשיעורו בכזית, ובהל' מעשר שני פ"ב הי"ה כתב דשיעור שתי' במעשר שני חוץ לחומה הוא ברביעית, אף דגם שם כתוב בלשון אכילה לא תוכל לאכול בשערך מעשר דגנך תירושך וגו', ובפ"ט מהל' מעה"ק הי"ב משמע לענין שותה יין של נסכים דשיעורו בכזית, עי"ש בארוכה, ומסיים דאם כתוב בהדיא בלשון שתי' ודאי שיעורו ברביעית והספק הוא בשאר איסורים דלא כתוב בהם בהדיא לשון שתי', [וגם לא כתוב בהם בהדיא לשון אכילה] אם שיעורו בכזית או ברביעית, ובמעשר שני קשה כיון דכתוב בהדיא ביון לשון אכילה כנ"ל למה שיעורו ברביעית עי"ש.

ויש שרוצים לומר דבעינן רביעית בכדי שכשיקרוש יעמוד בכזית, והכל הוא שיעור אחד, ועפ"ז לא קשה דמאי שנא מעשר שני מדם דגם שם נאמר האיסור בלשון אכילה, ומ"מ שיעורו ברביעית, כי באמת הכל הוא שיעור אחד, דבצלול בעינן רביעית מצד שכשיקרוש יהי' כזית, וראה בס' אפיקי ים ח"ב סי' ל"ג שהביא כן מהחת"ס ושו"ת רע"א ח"א סי' קנ"ד, וכ"כ בשו"ת בנין ציון ח"א סי' נ', דבדם צלול בעינן רביעית משום שיהי' בכזית כשיקרוש, וכן משמע במאירי על רובין ד, ב, ובזה תירצו הסתירה בסוגיות הש"ס, שבכריתות יד, א, וכב, א, מבואר להדיא דדם שיעורו בכזית, וביבמות קד, ב, אמרו: "אבל דם עד דאיכא רביעית", וראה גם בשו"ת מוצל מאש ח"ב סי' ד', ובמחנה אפרים ברמב"ם הל' מאכלות אסורות שם, וחל' הגר"פ על הרס"ג (ח"ג מו, ב) - מובא כ"ז בספר המפתח ברמב"ם פרנקל, ובאוצר מפרשי התלמוד סוכה ו, א, ועוד.

אבל על' בס' שארית יהודא או"ח סי' ט"ו שהביא בשם אדה"ז דמסתמת לשון הרמב"ם בנוגע לדם דשיעורו בכזית, משמע דאיירי אפילו בלין צלול, שכשיקרוש יעמוד בפחות מכזית, מדלא פל' דאיירי בהקפואו ואכלואו (וראה לקו"ש ח"ז ע' 148 בהערה 6), וכן הקשה גם בבנין ציון שם. ובשארית יהודא מביא בשם אדה"ז דשיטת הרמב"ם דכל האיסורים השיעור דשתי' הוא בכזית כמו באכילה עילי"ש [ונזיר שאני שכתוב בו בהדיא שתי']. ועל' גם בשדה חמד מערכת ש' כלל צ"ז שכתב עד"ז, דכל משקין שיעורם בכזית לבד מנזיר שכתוב בהדיא שתי', וכן לענין שתוי לין הנכנס למקדש שכתוב בהדיא לין ושכר אל תשת, וכן בסתם ליןם דאסמכוהו אקרא ישתו לין נסיכם כו' אבל שאר משקין שלא כתוב בהם בהדיא שתייה שיעורם בכזית, עילי"ש, אלא דאכתי קשה ממעשר שני כנ"ל.

ועל' בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' רנ"ב) וכ"כ בשומר ציון הנאמן סי' ר"ב ר"ג, דבכל מקום דשתי' ואכילה מחד לאו נפקא [לא רק אם כתוב בהדיא לשון אכילה במשקה כמו בדם] שיעורם בכזית כי אמרינן דשיעורן שוה הן באכילה והן בשתי', אבל היכא שיש לאו מיוחד על שתי' שיעורו בהביעית, ובמעשה שני מבואר במכות י"ח דלא-תוכל לאכול וגו', לחלק כאילו נכתב לאו על כל דבר בפני עצמו, ולכן שיערו ברביעית עילי"ש בארוכה ובמה שהקשה מדם דיש לאו בפ"ע, אבל לכאורה י"ל כיון דכאן איירי רק בדם ולא

בענין אחר ומ"מ אפקיה רחמנא בלשון אכילה מוכח דשיעורו בכזית, משא"כ במעשר ששם כתוב לשון אכילה משום שאר דברים, ולאידך יש לאו בפ"ע על לין, אמרינן דבזה שיעורו ברביעית.

והנה אפילו אי נימא דגם בשאר משקין שיעורן בכזית כנ"ל, י"ל דעיקר כוונת השיחה לבאר דכיון דדם הוא משקה והקרא איירי רק בדם, למה אפקיה רחמנא משקה בלשון אכילה, ולזה נתבאר כי כל ענינו של דם קשור עם ענין האכילה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בלשיבה -

ט. בהתוועדות קודש דש"פ אמור ש.ז. נתבאר (בביאור לפירש"י) בנוגע למיתת בני אהרן שמשה אמר ד"וונקדש בכבודי" (במכובדי) יהי' על ידו ועל אהרן, אלא שבני אהרן גדולים ממשה ואהרן ולכן נתקדש השם על ידם.

וצ"ב בזה: דהנה התורה ניתנה בעולם. וכמ"ש "וחי בהם" שהעבודה צ"ל בבחי' טוב, וא"כ כאשר א' יהי' בדרגא הכי נעלית, אבל אם אי"ז כפי רצון התורה, וא"כ מה הפי' במה שכתוב עליהם "בקרובי אקדש"?

ובפרט ע"פ משנ"ת בהמשך ההתוועדות בביאור לפרקי אבות - בנוגע לרצוא בלי טוב, שזה שייך לאלו שהם בדרגת שמיעה (שמעון), כיון שמצד דרגת הראי' ההתאחדות היא בתכלית השלימות ולכן העבודה היא בהתאם לרצון העליון טוב.

ועפ"ז צ"ע בנוגע לבני אהרן שהי' אצלם רצוא שהוא בחי' שמיעה וא"כ מה הפי' במה שכתוב עליהם "בקרובי אקדש".

ועיין בלקו"ש דש"פ אחו"ק ש.ז. שנתבאר בארוכה (כביאור האור החיים) שבזה לא הי' ענין של חטא ואדרבה הי' בזה ענין של "עריבות ודביקות ידידות חביבות נשיקות מתיקות" (כמובא שם באות א') ולכאורה כל לשונות אלו שייכים לענין הראי' המבטא את הקרוב העצום.

אבל עכ"ז עפ"י משנ"ת בהתוועדות דש"פ אמור - משמע

שעבודה זו של רצוא היא בבחי' שמיעה, וצ"ע אי"כ גבי בני אהרן? במה שנק' בקרובי אקדש.

*

י. בהמשך לשיחה הנ"ל מובא (הנחה בלה"ק אות כ"ח) שם הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א "ואין כוונת רש"י לתרץ המציאות בפועל שמסרו עצמם ע"מ למות . . .".

והנה הגם שאין רש"י בא לתרץ אי"ז מ"מ צ"ב מה ההסברה בזה? ואולי אפשר"ל - דבמסירת נפש ע"מ שיעשו לו נס יש בזה דרגות, דרגה א) שמוסר נפשו ע"מ שיעשו לו נס ואין לו כוונה מיוחדת למה רוצה שיעשו לו נס. דרגה ב) שמוסר נפשו ע"מ שיעשו לו נס בכוונה שיוכל להמשיך לקיים התומ"צ וביתר שאת, בדוגמת מ"ש ברמב"ם בענין הליעודים הגשמיים שאי"ז השכר, אלא כדי שנהי' פנויים לקיים התומ"צ מתוך הרחבה, ועד"ז כאן מוסר נפשו ע"מ שיעשו לו נס לא בשביל השכר, אלא כדי שיוכל לקיים התומ"צ.

ואפשר"ל שאופן זה הו' אצל עשרה הרוגי מלכות - ואעפ"כ כיון שסוף סוף מסרו נפשם כדי שיעשו להם נס [הגם שזו הדרגה הנעלית שבזה] ולכן לא נעשה להם נס, ועדיין צ"ע בכ"ז.

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

יא. בנוגע למה שעורר כ"ק אדמו"ר שליט"א בזמן האחרון ע"ד הוראת השמנה "עשה לך רב" - ראיתי להעיר מדברי החת"ס בתשובה חלק חו"מ בהשמטות סי' קפ"ח, שנשאל ע"ד מיזוג ספרדים ואשכנזים בבית כנסת אחד איך עליהם להתנהג, ולאחרי שאומר דעתו בתשובה כותב וז"ל: "וצריך אני לעשות לי רב לדבר זה".

ומזה ניתן לראות נחיצות הדבר לכל או"א, אשר מי לנו גדול כהחכם סופר ואעפ"כ כותב בפשטות שצריך לעשות לעצמו רב, עעאכו"כ אנשים כערכנו שבכל החלטה וכו' בענינים של עבודת ה' צריכים לקיים דבר המשנה "עשה לך רב".

הרב יוסף הכט
- רב העיר אילת -
אה"ק ת"ו

יב. בהתוועדות ש"ק פר' בהו"ב נתבאר עה"פ וישבתם על הארץ לבטח (פר' בהר כ"ה ל"ח) רש"ל ד"ה זה, "שבעון שמיטה ישראל גולים כו". ונשאל מנין לומר שהוא דוקא על שמיטה ולא על כלל המצוות ונתבאר שבכל הציונים יתכן ענין של "גרם החטא" ויגלו משא"כ כששומרים שביעית אעפ"י שיש שאר חטאים לא יגלו.

וצריך ביאור:

(א) דהנה בפרקי אבות (דש"פ בהו"ב) פ"ה מ"ט, מובא "גלות בא לעולם על עבודה זרה, ועל גילוי עריות, ועל שפיכות דמים. ועל שמטת הארץ". ובזה נראה שלא דוקא שמיטת הארץ בלבד היא הגורמת גלות או ישיבת הארץ. וא"כ הדרא קושיא לדוכתא, מנין לו לרש"י שהמדובר בפסוק הוא על שמיטת ישראל. בלבד,

ואולי י"ל שהמובא במשנה הנ"ל כך פירושו: גלות בא לעולם על כו' [דכל דבר ודבר אינו בפני עצמו] היינו דוקא כשכולם יחדיו, ז.א. צריך להיות גם ע"ז גם ג"ע וגם ש"ד וגם שמיטת הארץ; ובאם כך הפירוש אפשר לדיק הא שמיטת הארץ מובאת בסוף המשנה דוקא. לומר לך שכל זמן שלא נשלם עון זה של שמיטת הארץ. הנה אעפ"י שיש גם ע"ז ג"כ כו' אין גלות בא לעולם.

(ב) באם הפי' ברש"י לומר לך שבזכות שמיטת הארץ בלבד אין ישראל גולים, מדוע כותב רש"י פירושו בלשון של שלילה: "שבעון שמיטה גולים כו" והרי יכול היה לכתוב בלשון חיוב כגון שבשמיטת ישראל, אינם גולים וכיו"ב. ע"ד לשון הפסוק "וישבת על הארץ לבטח" היינו בלשון חיוב?

הת' אשר גרשוביץ

- תות"ל 770 -

פ ש ו ס ו ש ל מ ק ר א

יג. פרשתנו במדבר א,א, במדבר סיני צ"ע: א) למה רש"י אינו מפרש כאן מהו "במדבר סיני" כמו שמפרש לעיל בפ' בהר כה,א על תי' בהר סיני.

ב) למה מבאי רש"י תי' "במדבר סיני" כיון דכל פירושו הוא המנין (ראה רמב"ן ובאבן עזרא כאן).

ג) ועוד יותר פירושו היה צ"ל על פסוק ב' "שאו את ראש" שמתוך חיבתן מנאן, כן הקשה הגור אר"י. דברי דוד.

ד) אף שהשפתי חכמים כ' שרש"י בא לתרץ מהו כל הסימנים האלו, וכבר הקשו עליו (בס' גרש הכרמל) מהו התירוץ שענה.

ה) "מתוך חיבתן לפניו" איך אפשר לומר שמצד חיבה מונה אותם, הרי לעיל בפ' כי תשא ל,יב כתוב ולא יהי' בהם נגף ומפרש רש"י "שהמנין שולט בו עין הרע".

ו) "וכשנפלו בעגל" בעגל לא שייך לומר מתוך חיבתן, וראה רש"י לעיל כי תשא ל,טז שאפשר לפרש זה לגבי הנותרים שנמנו, "להודיע שהיא חביבה עליו", וראה בפענח רזא שהקשה א"כ למה מנה בני לוי שהרי הם לא נפלו בעגל.

ז) המנין הראשון בפ' בא ל,כח "כשש מאות אלף" לא מנאן בפרטיות רק כתיב "כשש" ראה בפענח רזא "לא נאמר אלא בדרך אומדנא" גם המנאוי השני בפ' כי תשא לא מנאן לפי השבטים ולפי המשפחות, וגם מהמנין זה נעשו האדנים והם היו כמו שכתוב שם "לכפר על נפשותיכם", והמנוי כאן הוא לקנות מהם קרבנות צבור, כמו שכתב רש"י שם, או כפי שמביאים בשם הבכור שור שהמנין כאן לכל שבט ושבט וכל דגל ודגל, הם המניין הוא ושלשה דברים נפרדים, מה קשה לרש"י.

ח) להשרות שכינתו ביניהן מנאן באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאן צ"ע שהרי באותו יום שהוקם המשכן שרתה שכינה, וראה באורי מהר"א שתירץ דשם היה הגילוי שכינה לפי שעה, וכאן איירי לענין שכינתו בקביעות.

*

יד. בדפוס רש"י הנפוצים הגירסא "וידבר, במדבר סיני, באחד לחדש".

אבל בדפוס הראשון של רש"י ובכמה כת"י מתחיל "באחד לחדש השני" ובתל"ה "השני" מתורץ כמה קושיות בפרש"י כיון שרש"י מפרש שזה היל' רק בחדש אילר למה אינו מביא תל' "השני".

וכן נוסף תל' "השני" בדפוס רומי (שעוועל לא העיר ע"ז) ובמזרחי ובעוד מפרשים, וכן נראה מרש"י עצמו בפ' כל תשא ט, טו ושם מביא "באחד לחדש השני בשנה השנית".

בלקו"ש ח"ח ע' 2 בהערה 11 מדייק להיפך למה רש"י אינו מביא תל' זו ומוסיף "כל בזה מדגיש שגם המנין (אף שהיה בחודש השני, היל') באחד לחדש דוגמת יום הקמת המשכן" ע"ש.

בדפוס רומי התחלה "וידבר ה' אל משה" כנראה שזה השם של הסדרה ואח"כ מתחיל "באחד לחדש השני".

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

טו. עיין במלבי"ם בפרשתינו שמעיר על כמה שאלות בפשטות הכתובים (כדלהלן), וצריך להבין למה אין רש"י מתעכב על זה.

(א) בפקודת כל השבטים נאמר: "תולדותם למשפחתם לבית אבתם במספר שמונת לגלגלתם", חוץ משבט שמעון, שאצלו נאמר: "...לבית אבתם פקדיו במספר שמונת לגלגלתם".

(ב) אצל כל השבטים נאמר: "לבני (שמעון, גד יהודה וכו')".

חוץ משבט נפתלי שאצלו נאמר: "בני (נפתלי)".

ג) בשלחן ובמזבח הזהב נאמר (ד, ח-יא): "...ושמו את בדיו".

משא"כ בארון ובמזבח הקטורת נאמר (שם, ו-יד) "...ושמו בדיו".

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

טז. פרשתינו א,ב, "שאו" כאן כתוב שאו, לקמן ד,ב, "בלוים כתיב" "נשא" את בני לוי, ובפ' כי תשא כתיב "כל תשא" ושם רש"י מפרש "לשון קבלה כתרגומו" התרגום מפרש בכל הג' מקומות "קבילו".

ובפרושי דחיים פלטיאל מפרש כיון שצפה שימותו במדבר לכן נמנו בלשון אחר).

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

יז. פרשתינו א,ב, ד"ה לגלגלתם ופי' ע"י שקלים מה קשה בפש"מ (1) שצריך רש"י לפרש שהיתה ע"י שקלים.

ואם מזכיר שהיתה ע"י שקלים הי' לי' לפרש למה (-משום אל"כ שולט בו עין הרע) כמו שמפרש בפרשת כי תשא (-ל' י"ב) והבן חמש למקרא אינו זוכר מה שלמד (-ואם זוכר (בחומש שמות) למה לי' לפרש כאן) שהיתה ע"י שקלים.

הת' יוסף יצחק פיקארסקי
- תלמיד במתיבתא -

1) אולי א"ל דהא גופא קשיא איך אומר כאן לגלגלתם והלא בפ' כי תשא נאמר "ולא יהי' בהם נגף וגו'" וע"ז מתרץ רש"י דהכוונה ע"י שקלים ומדוע קורא לגלגלתם ע"ש בקע לגלגלת.

המערכת

יח. בפרשתינו עה"פ "ויתלדו על משפחותם" (א, יח) מעתיק רש"י תיבות אלו מהכתוב ומפרש: "הביאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל א' וא' להתייחס על השבט".

ומפרש בזה השפתי חכמים, דההסבר בדברי רש"י -א) לא שייך שאדם יוליד א"ע, וכך ב) מ"ש ויתלדו ולא ונולדו, משמע שהביאו הוכחות ללידתם.

וצ"ב בזה דלכאורה בפשטות הכתובים אין שום רמז ש"ויתלדו" הכוונה שהביאו ספר יחוסם ועדים, ואם מצד ההסבר של השפתי חכמים אפשר לומר בפשטות כמ"ש הרמב"ן - שהמנין ה' ע"י בקע לגולגולת וכשכ"א הביא אמרו שנולדו לפלוני משבט פלוני, וא"כ אין הכרח שיהי' ע"י ספר יוחסים ועידי חזקה.

ועי' גם בפ' האבן עזרא שהוא מפשטני המקרא שמפרש: ש"ביקשו מתי נולדו אז נכתבו תולדותם" דהיינו שכתבו אחרי שביקשו ולא שהביאו לפני"כ שטר יוחסים, כפי' רש"י.

גם צ"ל - דהרי כ"א מבין שלעדים יש תוקף מיוחד ע"ג שטר, וגם הבן ה' מבין א"ז, וא"כ למה רש"י מקדים ספר יוחסים לפני עדי חזקה? ואולי בזה אפש"ל שהולך בסדר דמהקל אל הכבד.

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

ט. בפרק א' פ"ג "ואתה הפקד את הלויים וגו'".

ופירש"י "כתרגומו מני לשון מנוי שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו ויפקד המלך פקידים".

ואינו מובן מדוע מביא ראי' מפסוק שהמילה "הפקד" היא לשון מינוי והרי הבן ה' יודע זאת כבר מבראשית (מא. לד) "יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וגו'" ומפרש שם התרגום "'ולמני מהלמנין" ומדוע רש"י לא מביא ראי' מכאן אלא ממגילת אסתר?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 885 -

כ. בפירש"י ד"ה יומת (א, נא): בידי שמים, עכ"ל.

בפירש"י ד"ה ומתו (ד, טו): שאם יגעו חיביבין מיתה
בידי שמים, עכ"ל.

והנה זה שרש"י פירש כאן עוד פעם שהפירוש של ומתו
הוא בידי שמים, הגם שכבר פירש זה בד"ה הראשון מובן
בפשטות.

שחרי פסוק (א, נא): ...והזר הקרב יומת מדבר בנוגע
לישראלים אשר יתקרבו לעבודת הלויים.

משא"כ פסוק (ד, טו): ...ולא יגעו אל הקדש ומתו
וגו' מדבר בנוגע ללויים, אם יגעו אל הקדש.

והיינו יכולים לומר שאין מיתתם שוה, ולכן פירש
רש"י עוד פעם שגם לוי שיגע בקודש חייב מיתה בידי שמים.

אבל מה שאינה מובן לכאורה, הוא:

(א) בין שני פסוקים הנ"ל נאמר בפסוק (ג, י):
...והזר הקרב יומת וגו'.

והנה פסוק זה מדבר לכאורה בין בנוגע לישראלים
ובין בנוגע ללויים, שלא יקרבו לעבודת הכהנים, וכמו
שפירש רש"י בד"ה ושמרו את כהונתם: קבלת דמים וזריקה
והקטרה ועבודות המסורות לכהנים, עכ"ל.

והיינו שפסוק זה מדבר מענין שונה הן מפסוק (א,
נא) (הקרבת ישראל לעבודת הלוי), והן מפסוק (ד, טו)
הקרבת ונגיעת הלוי בדברים המקודשים.

ולפי זה צריך להבין למה לא פירש רש"י גם כאן מהו
הפירוש של יומת.

(ב) בסוף פרשת צו נאמר (ח, לה): ...ולא תמותו

וגו',

וכן בפרשת אחרי (טז, ב) נאמר: ... ולא ימות.

וכן נאמר (שם: טז, יז): ... ולא ימות.

ולמה לא פירש רש"י בכל מקומות אלו בנוגע לאיזה מיתה מדבר הפסוק.

*

כא. בפירש"י ד"ה מנגד (ב,ב): מרחוק מיל . . משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו, עכ"ל.

מפשטות ומסתימת לשון רש"י משמע לכאורה שהלויים חנו בסמיכות לאהל מועד כמו משה ואהרן ובניו.

אבל יש להעיר ממה שכתב המלבי"ם בפירושו התורה והמצוה בפסוק (ג, לח): והחנים לפני המשכן . . לפני אהל מועד . . משה ואהרן ובניו וגו', וז"ל:

...כי בני קהל חנו אלף אמה רחוק מן המשכן אבל משה ואהרן ובניו שחנו קדמה חנו לפני אהל מועד מזרחה ר"ל סמוך לאהל מועד, עכ"ל.

וכנראה שמדייק זה ממש שנאמר: "לפני (אהל מועד)" משא"כ בנוגע בלויים כתיב (א, נג): "סביב (למשכן העדת)".

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כב. בפ"ב פ"ג "והחונים קדמה מזרחה וגו'".

ופירש"י "קדמה - לפני הקרוי קדם ואיזו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אהור".

ואינו מובן מדוע מפ' שהמילה "קדמה" פי' לרוח מזרחית הרי בבראשית פ"ב פ"ח פי' "גן בעדן - מקדם - במזרחו של עדן".

והבן ה' כבר יודע שהמילה קדמה פי' צד מזרח.

ועוד שגם אח"כ בפכ"ח פי"ד לגבי "ופרצת ימה וקדמה
וגו" לא פי' כלום?

הת' אלעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 885 -

כג. פרק ב, פסוק ט ד"ה וראשונה יסעו ופי' . .
וכשהולכין הולכין דרך חנייתו (ואח"כ מפרש) הלזים
והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח וכו' - ולמה צריך רש"י
לפרש הא כתוב בפסוקים שלאח"ז איך הי' חנייתו.

הת' יוסף יצחק פיקארסקי
- תלמיד במתיבתא -

כד. בפרשתינו פ"ב פסוק י"ז רש"י ד"ה כאשר יחנו כן
יסעו וז"ל: כמו שפרשתי הליכתו כחנייתו כל דגל הלך לרוח
הקדמה לו.

ואינו מובן הא רש"י אומר בעצמו כמו שפירשתי אז מה
רש"י רוצה לפרש אם כבר פירש זה בפסוק ט' ד"ה ראשונה
יסעו ז"ל וכשהולכין הולכין כדרך חנייתו.

ועוד, ואם רש"י כבר פי' עוד פעם צלה"ב למה משנה
מפירושו הראשון או אדרבה למה מאריך בפסוק ט' הא צריך
למימר והולכין כחנייתו כמו שמפרש בפסוק יז.

אפרים פישל זלצמן
- תלמיד בישיבה -

כה. פרשתינו ג, א ואלה תולדות אהרן ומשה וגו' מפרש
רש"י "ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה
וגו'". וצ"ע שהרי עדיין לא נתעוררה שאלה בעיני הבן חמש

למקרא (2)? (ראה לקו"ש חכ"ג שיחה ב' לפרשת במדבר (ע' 8 ואילך) ובהערה *4,5 - מהמערכת).

הת' זמ"מ ראזענבלום
- תלמיד במתיבתא -

כו . בפ"ג פ"ז "ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה וגו'".

ופירש"י "כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת בכל המקרא, ובלשון משנה כמו שאמרו בבגתן ותרש והלא אין משמרת ושמרתך שוה וכן משמרות כהונה ולוי'".

ואינו מובן מדוע מביא ב' לשונות מלשון המשנה ומדוע בכלל צריך להביא ראי' מלשון המשנה?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיט
- תות"ל 885 -

כז. במדבר ג' פסוק יו"ד: ואת אהרן ובניו תפקוד ושמרו את כהונתם והזר הקרב יומת, ע"כ.

ופרש"י בד"ה ואת אהרן ובניו תפקוד - לשון פקידות ואינו לשון מנין, ע"כ.

וצלה"ב:

(א) איך אפשר ללמוד בפש"מ בפסוק דידן ואפילו בתור

(2) אולי א"ל דכאן מתעוררת קושיא למה מזכיר אהרן לפני משה וע"ז מתרץ רש"י שמזכיר אהרן תחלה מאחר "ואינו מזכיר אלא בני אהרן וכו'". ובפשטות יותר ל"ל רש"י מפרש במקום שפי' מחדש ענין בפש"מ.

קס"ד בלבד, שהלשון תפקד יהא משמעותו מנין, הרי בפסוק כתוב בפירוש שקאי באהרן ובניו ותו לא וכל צריך אני למנין כדי לדעת מנין אהרן ובניו? במילא בפסוק הקודם בפרק א פסוק נ ששם קאי על כל הלויים הרי אפשר לחשוב שקאי על מנין, משא"כ בפסוק דידן שמספר אהרן ובניו ידוע) ומה קשה בפסוק שרש"י מלישב בפירושו?

ב) מדוע מעתיק מהפסוק גם את המלים ואת אהרן ואת בניו, הלא מפרש רק את המלה תפקד?

הת' מנחם מענדל פרוס
- תות"ל 770 -

כח. פרשתינו (ג, טז) [לאחרי המסופר בפסוק ציווי ה' למשה לפקד את בני לוי . . . מכן חודש ומעלה]: "ויפקד אתם משה על פי ה' כאשר צוה". ורש"י (מעתיק תיבות "על פי ה'") ומפרש: אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם, א"ל הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי. הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת קול יוצאה מן האוהל ואומרת כך וכך תינוקת יש באוהל זה, לכך נאמר על פי ה'.

היינו ש"על פי ה'" פירושו שהמנין בפועל ה' ע"י ה', (ואין הפי' כפי אשר צוה ה' - כדלקמן).

ולכאורה צריכים בלאור מנין לרש"י להוציא את הפסוק מפשוטו כפי שפירושו בכל מקום שבתורה, שמצינו בתורה הרבה פעמים שכתוב "על פי ה'", כגון: שמות יז, א - ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהן על פי ה'. ויקרא

3) אולי א"ל שקשה לרש"י למה כאן (במניית הלויים) כתוב "על פי ה'" משא"כ במנין בניו (א, י"ט) כתוב ויפקדם במדבר סיני ולא כתיב "על פי ה'".

המערכת

כד, יב. ולקמן ג, נא. ד, מט. ועוד ריבוי פעמים בתורה שכתוב על פי ה' "על פי ה' יחנו". על פי ה' יסעו, ועוד. ושם הפירוש כפשוטו שזה על פי ציווי ה', (כפי שמצלינו בתורה הרבה פעמים שכתוב: כאשר צוה אותו ה' כן עשה, וכדו'). וא"כ יוקשה למה מוציא רש"י את הכתוב כאן מפשוטו, ומביא מדרש שהקב"ה מנאם (3).

וע"פ פש"מ יש לומר בפשטות שאכן משה מנה את כל בני ישראל מבן חודש ומעלה. בדיוק כפי שמנה את כל בני ישראל מבן עשרים ומעלה.

ואין לומר שכאן קשה לרש"י כפל לשון הפסוק: "על פי ה'" "כאשר צוה". שהרי לקמן ג, נא כתוב ג"כ כפל הלשון: "ויתן משה את כסף הפקודים לאהרן ולבניו על פי ה'", (4) **כאשר צוה ה' את משה**. ושם הפירוש בפשטות שמשה עשה (א) כפי רצונו של הקב"ה. (ב) - שנודע לו - ע"י הציווי. (ואין זה כפל לשון הדורש ביאור ע"פ פש"מ). וא"כ עדיין הקושיא במקומה עומדת מדוע מוציא רש"י את הכתוב מפשוטו.

[ובפרט שלפי הנ"ל ה"ל לו להעתיק תיבות כאשר צוה, אם זהו אכן הקושי בפסוק המכריח רש"י להוציא את הכתוב מפשוטו].

[ובפרט שמצינו לקמן בפרשתינו ג, מ שכתוב: ויאמר ה' אל משה פקד כל בכר זכר לבני ישראל מבן חדש ומעלה ושאת מספר שמתם. ויפקד משה כאשר צוה ה' אתו את כל בכור בבני ישראל. ושם מכיון שלא כתוב "על פי ה'" ה"ל המנין ע"י משה בעצמו. ואם ע"פ פש"מ א"פ לומר שמשה אכן מנה את כל בני הלולים מבן חודש ומעלה... איך אפשר לומר שספר את כל הבכורים מבן חודש ומעלה?]

4) אולי א"ל (אף שאין זה כ"כ פש"מ) ש"על פי ה'" כאן קאי על הגורל (רש"י ד"ה חמשה וכו'), ואז אתי שפיר טפי שגם בשאר המקומות הפל' "על פי ה'" ה"לנו שהיתה איזה **אות** או **מעשה** מה' וכו'.

וועלין בלקו"ש ח"ח ע' 7 בשוה"ג השניה להערה 10 שכותב: טעם החילוק מובן בפשטות: בלויים הוצרך משה למנות כל זכר מבן חודש, ובמילא ה' צריך ליכנס לכל אהל "לדעת מנין יונקיהם, משא"כ בבכורות, שלא הוצרך ליכנס לכל אהל "לדעת מנין יונקיהם, כ"א רק לאלה שנולד בו: א) בכור, (ב) שעדיין ה' יונק (כל' המדרש - הבכורות למעלה מגיל זה אין צריך ליכנס לאוהל כו'). ע"כ.

אבל עדיין צ"ב כי לפועל הרי סוכ"ס אם ה' אפשר למנות כל הבכורים מבן חודש ומעלה, אפשר ג"כ (אלא שבקושי גדול יותר) גם את כל היונקים.

וגם שאע"פ שהמנין שה' "על פי ה'" לא ה' רק בכורים, ולכן קשה יותר למנותם, אבל מצד השני המנין שה' על פי ה' ה' רק משבט אחד - לוי, והמנין של הבכורים ה' של כל בני ישראל ולא רק שבט לוי. ומה שמביא ממדרש אינו מובא בפירוש רש"י].

*

כט. להעיר ג"כ על שינוי לשון רש"י ממקורו מדרש תנחומא ששם כתוב: יכול אני לעמוד לסבב בחצרותיהם ובתוך בתיהם ולספור כל אחד מהן... ורש"י משמיט כ"ז וכותב (רק) "נכנס" (ולא "לסבב") "בתוך אהליהם" (ולא "חצרותיהם ובתוך בתיהם").

ולהעיר מגירסת רש"י שעוועל "היאך אני נכנס לבתי כולם ולתוך אהליהם...".

וברש"י ברלינר תיבות אלו "לבתי כולם ולתוך" הם כחצאי ריבוע.

הרב יצחק אחנה
- תושב השכונה -

ל. בפ"ג פכ"ה "ומשמרת בני גרשון באהל מועד המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אה"מ". ופירש"י "המשכן - יריעות התחתונות - והאוהל, יריעות עזים העשולות לגג. מכסהו - עורות אילים והתחשים".

ואינו מובן מדוע מפר' מהו כל דבר מהם לאחר שהבן ה' למקרא למד זאת כבר בחומש שמות שנקראים בשמות אלו.

שבפכ"ו פ"ז "ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן" ופירש"י לפרוש אותן על היריעות התחתונות" א"כ משמע שליריעות התחתונות קוראים משכן. ואח"כ בפסוק י"ד "ועשית מכסה לאהל ערת אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה" ופירש"י "מכסה לאהל - לאותו גג של יריעות עזים עשה עוד מכסה אחד וכו'" א"כ משמע שהמילה אוהל הכוונה היא יריעות עזים. ומכסה, כוונתו היא לעורות אילים והתחשים ומדוע רש"י מפ' זאת שוב אצלנו?

הת' אליעזר צבי הכהן וויליספיש

- תות"ל 770 -

לא. בפירש"י ד"ה משפחת בני קהל יחנן וגו' תימנה (ג, כט): וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלקותם, עכ"ל.

ובפירש"י ד"ה משה ואהרן ובניו (שם, לח): וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן טוב לצדיק טוב לשכנו וכו', עכ"ל.

ענין בשפתי חכמים, אבל עוד צריך להבין: (א) למה אין רש"י מעתיק (בד"ה השני) תיבת: "מזרחה" מן הכתוב (על דרך שהוא מעתיק תיבת: "תימנה" מן הכתוב בד"ה הראשון). שהרי מזה הוכחתו של רש"י, לכאורה, ששבטי יהודה יששכר וזבולן חנו סמוכים למשה, שהרי גם הם חנו במזרח.

(ב) למה אין רש"י אומר בפירושו (בד"ה השני): "וּסְמוּכִין לָהֶם דָּגַל מַחֲנֵה יְהוּדָה) הַחֹנִים מִזְרְחָה" (על דרך שאומר בד"ה הראשון: "וּסְמוּכִין לָהֶם דָּגַל רְאוּבֵן) הַחֹנִים תִּימְנָה" (5).

(5) אין צורך להאריך בפעם הב' מאחר שבילאר

(עד"ז) כבר בפעם הא'.

המערכת

ג) למה אומר רש"י בד"ה הראשון: "דגל ראובן",
משא"כ בד"ה השני אומר: "דגל מחנה יהודה" (6).

ד) מה מוסיף רש"י בזה שאומר "אולי לרשע וכו'"
(בד"ה הראשון), ו"טוב לצדיק וכו'" (בד"ה השני).

הרי זה אין מוסיף כלום, לכאורה, בהבנת הענין,
ומה אינו מובן בלי הוספה זו.

דוגמא לדבר זה אולי היל' אפשר להביא מפרשת בהר
בפרש"י ד"ה וכל תשיג יד גר ותושב עמך (כה, מז): מי גרם
לו שיעשיר דבוקו עמך, עכ"ל.

וכן על דרך זה בד"ה (שאחר זה), ומך אחיך עמו: מי
גרם לו שימוד דבוקו עמו, עכ"ל.

הרי אין רש"י מקדים כאן (בד"ה הראשון) "טוב
לצדיק וטוב לשכינו" (או כדומה ללשון זה, המתאים כאן).

וכן על דרך זה בד"ה השני, אין רש"י מקדים "אולי
לרשע ואולי לשכינו" (או כדומה ללשון זה, המתאים כאן).

ואם רש"י מוכרח לזה בפרשתנו למה לא פירש (כעין)
זה בפרשת בהר.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

לב. פרק ג' פסוק מ': ויאמר ה' אל משה פקד כל בכור זכר
לבני ישראל וגו'.

6) לפי' שבפועל לקו (בעיקר) שבט ראובן ולא כל
מחנהו משא"כ כאן היל' טוב לכל דגל מחנה יהודה כולל
יששכר וזבולון (וע"ד מרובה מדה טובה וכו', רש"י שמות
כו, ד"ה נוצר חסד).

המערכת

ורש"י מעתיק את המלים פקד כל בכור זכר וגו' ומפרש - משיצא מכלל ספק נפלים ע"כ.

וצלה"ב הר"י רש"י כבר פ"י ענין זה (- שהמנין הוא מ"ב חודש ומעלה) במנין בני לוי בפסוק טו, ואמאי חוזר ומפרשו בפסוק דידן.

הת' מנחם מענדל ליפסקער
- תות"ל 770 -

לג. בפ"ג פ"נ ברש"י בד"ה חמשה ושישים ושלש מאות ואלף וגו' אמר כלצד אעשה בכור שאומר לו תן חמשת שקלים לאמר לי אני מפדוי הלויים וכו'".

לכאורה קטע זה אינו שייך לד"ה זה ואינו מובן מדוע רש"י כתבו כאן ולא כתבו לגבי הפסוק הקודם (מט) "מאת העודפים על פדויי הלויים" ששם באמת קשה איך משה פדה אותם ומי נפדה ע"י הלויים ומי ע"י הכסף?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 770 -

לד. עה"פ "קודש הקדשים" (ד, ד) מפרש רש"י: "המקודש שבכולן הארון והשולחן והמנורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת".

והנה צ"ב בדברי רש"י אלו:

(א) הסדר בדבריו הוא כסדר הכתובים דבתחילה מדבר אודות הארון השולחן וכו', אלא שלבסוף מסיים "והפרוכת" ולכאורה הפרוכת ה"י בתחילה שבה כיסו את הארון (כמ"ש בפסוק ה') ולמה השאירו רש"י לבוסף? (7).

(7) אולי א"ל מפני שהפרוכת לא השתמשו בה בעבודה חוץ מזריקה. . כמו שאר הכלים.

המערכת

ב) מדוע משנה מפי' האבן עזרא שמפרש "קדש הקדשים" - "הוא הארון", משא"כ רש"י קאי גם על שארי דברים (8).

גם צ"ל הדנה בהמשך בפסוק ט"ו מפרש רש"י בד"ה לכסות את הקודש - "הארון והמזבח" ואת כל כלי הקודש - "המנורה וכלי שרת" וצ"ב מאין לרש"י זאת, וגם מדוע המנורה נחשבת ככלי הקודש? (בנוגע לכלי שרת זה מובן). וגם צ"ל מדוע רש"י מעתיק מהכתוב התיבות "לכסות" בזמן שמפרש את התיבות "את הקודש"?

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

לה. בפ"ד פ"ז "ועל שלחן הפנים וכו' את הקערות ואת הכפות ואת המנקיות ואת קשות הנסך ולחם התמיד עליו יהי'".

וברש"י "קערות וכפות ומנקיות קשות - כבר פירשת במלאכת המשכן. הנסך - הכסוי לשון מסך, אשר יוסך בהן".

ואינו מובן מדוע רש"י מפרש את המילה "הנסך" לאחר שכבר היל' במלאכת המשכן כשפירש מהם קשות ושם מסביר (שמות כ"ה כ"ט) "אשר יוסך בהן - אשר יכוסה בהן ועל קשותיו הוא אומר אשר יוסך וכו' וכן במקום אחר הוא אומר ואת קשות הנסך".

ואח"כ בפרשת ויקהל פל"ז פט"ז רש"י אינו מפרש כלום ומדוע מפרש כאן שוב?

*

8) מפני שבפשטות לשון המקרא "זאת עבודת בני קהת קדש הקדשים" משמע שכל עבודתם היתה קודש קדשים.

המערכת

לו. בפ"ד פ"ט מבאר רש"י את שמות הכלים של המנורה.

"מלקחיה - כמין צבת שמושך בה את הפתילה לכל צד שירצה. מחתתיה - כגון כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחיצה לפנים אלא מצידה וחותה בה את דשן הנרות כשמיטיבן. נרותיה - לוצי"ש בלע"ז שנותנים בהם השמן והפתילות".

ואינו מוכן א) מדוע רש"י מפרש זאת שוב לאחר שכבר פל' זאת בחומש שמות בפרשת תרומה (פכ"ה פל"ז ל"ח) ובפרשת ויקהל (פל"ז פכ"ג) לא פל' כלום.

ב) מדוע משנה בלשונו בין פרשת תרומה לפירושו אצלינו?

ג) לגבי "נרותיה" פירש רש"י כאן את לשון הלע"ז ואח"כ שנותנים בהם השמן והפתילות.

ובפרשת תרומה (פרק כ"ה פל"ז) מפרש "את נרותיה - כמין בזיכין שנותנים בתוכן השמן והנרות".

ואינו מוכן מדוע כאן אומר את הלע"ז ושם לא מפרש את הלע"ז?

בפרשת ויקהל פל"ה פל"ד מפרש רש"י "ואת כליה מלקחים ומחתות. נרותיה - לוצי"ש בלע"ז בזיכים שהשמן והפתילות נתונים בהם". ואינו מוכן אם רש"י כבר פירש מהו הלע"ז שלנרותיה בפרשת ויקהל מדוע מפרש זאת שוב אצלינו?

ה) ועוד שם רש"י מפרש שזה כמין בזיכים (כמו שפ' בפרשת תרומה) ואצלינו אינו מפרש זאת אלא אומר את הבלע"ז לבד ואינו מוכן מדוע רש"י משנה בלשונו?

*

לז. בפרק ד' פל"ד ברש"י מפרש את כלי המזבח.

"המחתות - שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן וכו'.

המזלגות - צינוריות של נחושת שבהן מכים באברים
שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר.

היעים - הם מגרפות ובלע"ז ווידיל והן של נחושת
ובהן מכבדים את הדשן מעל המזבח".

ואינו מובן כמה דברים: א) מדוע רש"י מפרש מהם
כלים אלו לאחר שכבר פי' במלאכת המשכן בפר' תורמה פכ"ז
פ"ג?

ב) מדוע משנה בלשונו בין פירושו?

ג) לגבי "המזלגות" מפרש רש"י הם צינוריות של
נחושת וכו'.

[ואינו מובן מדוע רש"י כותב שהיו מנחשת מה זה
נוגע לפש"מ?]

ובפרשת תרומה רש"י מפרש קודם מה זה ומה עושים
איתם ואח"כ מפרש את הבלע"ז ואח"כ שבלשון חכמים נקראים
צינוריות וכאן אינו אומר שזה לשון חכמים אלא מפרש זאת
סתם?

ד) בפרשת תרומה אומר שזה בכדי "שיהא ממהר שריפתן"
ואצלינו מפרש שהוא בכדי "שיתעכלו מהר ויפה"?

ה) לגבי יעים רש"י כותב שהם מגריפות בפשטות ובפר'
תרומה מצלין כתרגומו מגריפות? ועוד שם רש"י אומר שהם
של מתכת דק וכאן אומר שהם מנחושת? ועוד שם אומר את
הבלע"ז בסוף (וודי"ל) ואצלינו מיד בתחילת פירושו
(וודי"ל)?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיט

- תות"ל 770 -

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' נשא

פרק ופסוק	ד"ה	נת' בהתוועדות
ד, כב	נשא את ראש בני גרשון גם הם.	נשא תשכ"ה (1)
ד, כט	למה אין רש"י מפרש מדוע לא כתוב אצל בני מררי "נשא את ראש בני מררי".	נשא תשל"ד (4)
ד, מז	עבודת עבודה.	נשא תשל"ד (4)
שם	ועבודת משא.	נשא תשל"ד (3)
ד, ז	לאשר אשם לו.	נשא תשד"מ
ה, ט	וכל תרומה וגו'.	נשא, בהעלותך תשכ"ט (5)
שם	וכל תרומה וגו'.	נשא תשמ"ג
ה, יג	איש איש.	נשא תשמ"ו
ה, כח	ונקתה.	נשא תש"מ (6)
ו, ב	למה אין רש"י מפרש מדוע נסמכה לפ' סוטה לפ' שילוח הטמאים.	נשא תשל"ב
ו, כג	למה אין רש"י מפרש מדוע נסמכה פ' ברכת כהנים לפ' נזיר.	נשא תשל"ב
שם	אמור להם (הא').	נשא תש"ל (7)
שם	אמור להם (הב').	נשא תש"ל (7)
שם	אמור.	נשא תש"ל (7)

- ו, כד. לברכה. נשא תשל"א (8)
- שם. לברכה. נשא תשל"ז (8)
- שם. לברכה. נשא. בהעלותך תשמ"א
- שם. וישמרך. נשא תשל"א (8)
- שם. וישמרך. נשא תשל"ז (8)
- שם. וישמרך. נשא. בהעלותך תשמ"א
- ו, כה. יאר ה' פניו אליך. נשא. בהעלותך תשמ"א
- שם. ויחונך. נשא. בהעלותך תשמ"א
- ו, כו. ישא ה' פניו אליך. נשא. בהעלותך תשמ"א
- ו, כז. למה אין רש"י מפרש מהל ההוספה ד"ו לשם לך שלום", לאחר ריבוי הברכות שלפנ"ז. נשא תשמ"א
- ז, ג. למה אין רש"י מפרש מדוע כל נשיא נדב רק חצי עגלה (דהילנו ששני נשלאים ביחד נדכו עגלה אחת). נשא תשל"ג (9)
- שם. כנ"ל. מושי"פ נשא תשל"ח (9)
- שם. כנ"ל. נשא תשמ"א
- שם. כנ"ל. ליל י"ב סיון. (ושי"פ שלח)

תשמ"ב (9)	למה אין רש"י מפרש מדוע לא רצה משה לקבל מהנשיאים את העגלות עד שנאמר לו מפלי המקום.	שם
נשא תשמ"ה		
מוש"פ נשא תשלי"ט	כי עבודת הקודש עליהם.	ז, ט
נשא תשלי"ה	הקרב את קרבנו.	ז, יט
נשא תשכ"ו (10)	קערת כסף.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	קערת כסף.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ט	קערת כסף.	שם
נשא תשכ"ו (10)	מזרק אחד כסף.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	מזרק אחד כסף.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	כף אחת.	ז, כ
מוש"פ נשא תשלי"ח (12)	עשרה זהב.	שם
נשא תשכ"ו (13)	מלאה קטורת.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (14)	מלאה קטורת.	שם
בהעלותך תשכ"ו	פר אחד.	ז, כא
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	פר אחד.	שם

מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	אלל אחד.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	כבש אחד.	שם
בהעלותך תשכ"ו	שעיר עזים.	ז, כב
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	שעיר עזים.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	ולזבח השלמים בקר שנים.	ז, כג
בהעלותך תשכ"ו	אללים עתודים כבשים.	שם
מוש"פ נשא תשלי"ח (11)	אללים עתודים כבשים.	שם
נשא תשמ"ב,	למה אין רש"י מפרש מדוע נאמר "עשתי עשר" ולא "אחד עשר" (שזהו הלשון הרגיל בכגון דא).	ז, עב
נשא תשמ"ב	למה אין רש"י מפרש מדוע נאמרו פסוקים אלו (כפי שפירש בפסוקים הקודמים).	ז, פז-פח
נשא תשלי"ה	למה אין רש"י מפרש מה השייכות של "ובבא משה וגו'" להנאמר לפני"ז ולאח"ז.	ז, פט
נשא תשמ"ו	כנ"ל.	שם
נשא תשכ"ה (15)	וידבר אליו.	שם
נשא תשכ"ה (15)	וישמע את הקול.	שם
נשא. בהעלותך תשכ"ח	וישמע את הקול.	שם

(1) לח 54-46 .שם (2) שם 54-44 .שם (3) שם 54-45 .שם (4) שם 54-46 .שם (5) ח 40-29 .שם (6) נשא תשנ"ז .שם (7) לח 82-76 .שם (8) שם 82-81 .שם (9) נשא תשמ"ה .שם (10) ח 48-41 .שם (11) לח 91-83 .שם (12) לח 84-91 .שם (13) ח 42-48 .שם (14) לח 91-88 .שם (15) יג 23-20 .שם

נערך ע"י

הרב יוסף יצחק שגלוב

- תושב השכונה -

פרקי אבות

לח. בפ"ז דפרקי אבות משנה ו' מביא: "גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות שהמלכות נקנית בשלושים מעלות" והכהונה בעשרים וארבע והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים...".

וצ"ב בזה: (א) מדוע בנוגע לכהונה ומלכות קורא להם "מעלות, משא"כ בתורה אומר שנקנית במ"ח "דברים"?

(ב) לעיל בפ"ד משנה ל"ג מביא: "שרב שמעון אומר ג' כתרין הן כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, (ועד"ז ל"ל בעניננו שמובא באותו הסדר) וכתר שם טוב עולה על גביהן".

ועפ"ז צריך בלאור מאחר שבפרקיננו המשנה באה לאחר פ"ד מדוע אין המשנה מונה כמה מעלות יש לכתר שם טוב, וגם שעפ"י דברי המשנה, מובן שבכתר שם טוב צריך להיות נקנה יותר ממ"ח דברים, כיון שהוא עולה על גביהן, גם יותר מהקנינים של התורה. וצ"ב בכמה קנינים נקנה הכתר שם טוב?

ויש לחזק כ"ז יותר עפ"י מה שנתבאר בהתוועדות קודש דש"פ בהו"ב (הנחה בלה"ק אות ל') ש"כתר שם טוב" הוא ענין של עבודה וצ"ל לזה הכנה (משא"כ בנוגע לחד קטירא אקטורנא שצ"ע בזה).

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

והרבנית שתליט"א

לאריכות ימים ושנים טובות

יהי רצון שיראה הרבה נחת מתלמידיו, חסידיו
ומכלל ישראל וינהיג את כולנו מתוך בריאות
הרחבה ונחת, ובקרוב ממש נלך כל בניי
שליט"א, קוממיות לארצנו הקדושה

נדפס ע"י אי מאניש שיח"ל